

4. Park och natur

Allmänt

- Växter ska väljas på så sätt att de bidrar till att stärka ekosystemtjänster på platsen.
- Främmande invasiva arter ska inte användas eftersom de utgör ett problem för den biologiska mångfalden.
- Allergiframkallande växter ska undvikas. Vid entréer och lekplatser bör växtmaterial med taggar/tornar samt starkt doftande växter undvikas.
- Giftiga växter som finns med i giftinformationscentralens växtlista ska undvikas. <https://giftinformation.se/vaxtregister>
- Växtmaterialet ska vara hårdigt och med rätt proveniens för Håbo kommun.
- Då den valda arten och kvaliteten finns som E-planta ska detta väljas.
- Kvalitetsregler från GRO ska följas. Beställaren ska ha möjlighet att besiktiga växter innan plantering.

4.1 – Växtbäddar

Strukturen på växtjord och mineraljord ska vara homogen. AMA Anläggning 20 anvisningar för växtbäddar ska följas.

- Vid projekteringen ska hänsyn tas till ledningar och kablers läge.
- Hela växtbädden ska beskrivas i projekterings- handlingen.
- Växtbädden ska vara bomberad då den inte avses användas i dagvattenhanteringen.
- All växtjord ska vara fri från roto gräs.

4.1.2 - Trädgropar

Trädgropar innerstad med skelettjord: nedspolning av jordmaterial enligt AMA anläggning 20, DCL.131

Då träd placeras i grupper i gräsyta, ska sammanhängande växtbädd eftersträvas.

- I de fall befintliga jordmassor kan användas schaktas endast grässvålen bort, i en radie på cirka två meter per träd.
- I de fall befintlig jord inte är tillräckligt bra ersätts massorna med växtjord typ A eller B i nya generösa växtbäddar.
- Minimum diameter på växtbädden ska vara tre meter och en meter djup. För att undvika att trädet står för djupt, ska någon form av uppbyggnad under rotklumpen användas.
- Växtbädden ska ha en bombering med en höjdskillnad till befintlig mark på cirka 100 millimeter, vid leriga förhållanden, cirka 300 millimeter.
- Då krav angående trädgropens volym inte är genomförbar, ska ansvarig på Håbo kommun kontaktas.

4.1.3 – Växtjord

Se AMA anläggning 20, DCL.11

4.2 – Träd

Riktlinjer

- Val av träd, storlek på träden, både gatuträd och parkträd bestäms i samråd med ansvarig på Håbo kommun.
- Skyddsvärda träd, dvs träd som är över en meter i diameter, grova hålträd eller mycket gamla träd omfattas av samrådsplikt enligt miljöbalken.
- Mistel omfattas av artskyddsförordningen och träd med denna art får inte avverkas utan samråd och/eller dispens från Länsstyrelsen.
- Växtval ska göras utifrån platsens specifika förutsättningar och hänsyn tas till ståndort, omgivande byggnader och övrig miljö.
- Växtvalet bör bidra till att gynna biologisk mångfald. Främmande invasiva arter ska därför inte användas.
- Träden ska kunna etablera sig, ha möjlighet till god tillväxt och bli långlivade.
- Krav på fri sikt och fri höjd i trafiken måste kunna uppnås.
- Grenar får inte täcka belysning, skyltar, trafiksignaler med mera.
- Vid projektering ska trädkronornas slutliga utbredning ritas in.
- Bredkroniga träd placeras minst sju meter från fasad.
- Smalkroniga träd placeras minst fyra meter från fasad.
- Arter som ger klabbig honungsdagg eller som får bär eller frukt, ska undvikas vid bil- och cykelparkeringar, gång- och cykelbanor, sittplatser och liknande platser där detta kan bli ett problem.
- Träd som placeras i gräsytor ska inte ha gräs ända in till stammen, framförallt inte under etableringstiden.
- Under träd ska det helst vara en öppen yta. Undervegetation är ett bra sätt att säkerställa en god markstruktur.
- Generellt bör planteringsavståndet mellan träd vara sådan att inte trädkronorna växer in i varandra. Tätare planteringar kan dock förekomma som ett gestaltungsinslag.
- Formklippta träd bör undvikas med tanke på höga driftkostnader.
- Alléträd har ett generellt biotopskydd i miljöbalken och får inte avverkas utan dispens från Länsstyrelsen.
- Trädets stam och rotzon ska skyddas i byggskedet. Det gäller både upplag, parkering och transporter.
- Ytvatten ska avledas så att skador inte uppstår på närliggande områden eller anläggningar.

4.2.1 - Uppbindning

Principritning, se AMA Anläggning 20, DDC.11:2.

4.2.2 - Uppstamning

- Ett träd som står intill bilväg ska kunna stammas upp till 4,6 meter efter ett antal år.
- Ett träd intill en cykelbana ska kunna stammas upp till 3,2 meter.
- Ett träd över en gångbana ska kunna stammas upp till 2,5 meter.

4.2.3 - Vite vid entreprenad

Vid skador på träd tillkommer vite om det är reglerat i bygghandlingarna.

Vitet bygger på ett beräknat värde för ett nedtaget eller skadat träd samt planterings- och etableringskostnader för det aktuella trädet. Detta framgår i bygghandlingen.

I fall då träden har andra kulturella eller sociala värden kan högre vitesbelopp tillkomma.

4.3 – Buskar

- Val av buskar görs i samråd med ansvarig på Håbo kommun.
- Buskar ska etablera sig och täcka marken snabbt. Plantskolornas rekommendation om planteringsavstånd ska följas.
- Buskar ska inte placeras för nära gångar, parkeringsytor, sittplatser och liknande platser. Minsta avstånd att plantera dem från kant är halva buskens slutstorlek, annars inkräktar de på gång och sittplats.
- Låga buskar kan placeras mot fasad och i trafik öar. Vid plantering av höga buskar och buskträd måste hänsyn tas till trafikens krav på sikt och behov av ljusinsläpp till fönster i fasader.

4.4 Häckar

- Häckars tänkta slutliga höjd ska anges.
- Klippa häckar bör användas sparsamt eftersom de innebär höga driftkostnader. För att kunna sköta häcken måste det finnas en yta på båda sidorna om häcken som är kommunens mark.
- Höga häckar bör undvikas av arbetsmiljöskäl.
- Undvik att placera häckar vid bil- eller cykelparkeringsplatser samt intill vägar.

4.5 – Perenner

- Välj perenner som är robusta och långlivade och arter som inte måste föryngras eller delas regelbundet.
- Det är viktigt att anpassa artvalet till rådande ståndortsförhållanden.
- Perenner ska ha en dränerande växtbädd.
- Växterna ska efter etableringstiden täcka marken, så ingen öppen jord finns i planteringsytan.

4.6 – Lökar

Långlivade sorter ska i första hand väljas.

4.7 - Naturytor och naturlika planteringar

Naturytor bör anläggas på sensommaren eller tidig höst eftersom vegetationen etablerar sig bäst då.

4.8 - Ängsytor

- Gräsområden med naturligt mager mark kan läggas om att skötas som äng om det därigenom finns förutsättningar att öka den biologiska mångfalden.
- Driftkostnaden i förhållande till nyttan i form av biologisk mångfald och ekosystemtjänster ska alltid utredas och värdesättas i samband med omläggning av gräsklippsyta till äng.
- Ängen slås på sensommaren och därför fungerar ängsytor inte som aktivitetsyta.

4.9 - Gräsytor

- Gräsytor ska vara sammanhängande utan smala passager eller kilar.
- Gräsklippare måste kunna komma åt alla gräsytor.
- Vid alla upphöjda ytor ska det finnas möjlighet att komma in med skötselfordon, till exempel genom sänkt kantsten eller ramp.

- Sträva efter att ha så få hinder som möjligt i en gräsyta. Exempel på det är belyningsstolpar och papperskorgar. Träd placeras med fördel i planteringsytor och utrustning i hårdgjorda ytor.

4.10 - Leveranskontroll

Leveranskontroll av växtmaterialet ska utföras av entreprenören i samråd med Håbo kommun.

4.10.1 - Lagring på arbetsplats

Växterna ska omedelbart efter leverans till byggarbetsplatsen vattnas, täckas och skyddas mot uttorkning. Växter som inte kan planteras direkt efter leverans, ska omgående jordslås i luckert material på skuggig plats. Jordslagna växter ska vattnas dagligen.

4.11 - Plantering

- Höst eller vårplantering eftersträvas. Vid höstplantering ska växtmaterialet vara väl avmognat vid leveransen. Vid vårplantering och leverans söderifrån ska leveransen anpassas så att inte växtmaterialet har vegeterat.
- Träd med klump ska vara sammanhängande och väl genomrotad. I containerodlat växtmaterial får rötterna inte ha bildat så kallad rotsnurr.
- Försiktighet ska iakttas vid hantering av växtmaterialet. Lyft ska ske med tag om rotklumpen. Lyft ska inte ske i stam.
- Marken genomvattnas i samband med planteringen.
- Säckväv kring klumpen löses upp, men tas inte bort.

4.11.1 – Bevattning

Riktlinjer

Bevattningen ska ske så att det uppnås en säker och stabil etablering. Träden vattnas efter plantering så att hela profilen blir genomvattnad. Vattensäck ska användas vid trädplantering.

4.12 - Skötsel under garantitiden

Garantitiden ska vara tre år för träd och planteringsytor. Om träd byts ut under etableringstiden bör garantitiden förlängas så att entreprenören sköter de nyplanterade träden i tre år.

Gräsytor överlämnas efter godkänd etablering och två klippningar.

Om skötseln upphandlas med underentreprenör under garantitiden ska ett överlämnande ske där kommunen är delaktig. Under garantitiden ska kontroll av skötseln genomföras tillsammans med kommunens representanter. Detta ska ske minst två gånger per växtsäsong. Entreprenören kallar till möte. Vid bristfälligt genomförande kan antalet kontroller utökas.

4.13 – Lekplatser

Vid nyprojektering ska kontakt tas med kommunen om vilken kategori lekplatsen ska tillhöra.

Exempel på kategorier:

- Närlekplats
- Besöksmålslekplats

Svensk standardsamling SS-EN 1176 och SS-EN 1177 för lekplatser ska följas. Lekredskapens säkerhetsyta ska framgå på ritningen. Vid specialtillverkning av lekredskap ska auktoriserad leksäkerhetsbesiktningsman anlitas.

Alla brunnar ska vara låsta och försedda med fallskydd.

När nya lekplatser anläggs ska tillgänglighets- kraven enligt ALM 2 och Enkelt avhjälpna hinder i enlighet med PBL 17 kap § 21a och HIN1 uppfyllas.

Papperskorgar ska alltid finnas på lekplatsen.

Bord och bänkar ska alltid finnas på lekplatsen. Sandytorna, både strid sand och bakbar sand, ska vara väldränerade. Strid sand ska uppfylla kraven enligt EN 1176-1177.

Framkomlighet för arbetsfordon ska vara säkrat till exempel vid sandbyte. Bredden på gångväg fram till lekplats och inne på lekplatsen ska vara tillräcklig för fordon att ta sig in, dock minst 2,8 meter bredd.

Trä får inte vara kreosotbehandlat, inte heller innehålla krom eller arsenik.

4.14 – Parkmöbler

Vid val av parkmöbler ska hänsyn tas till omgivningens karaktär och utformning. Parksoffor längs gång- och cykelvägnätet och i centrum ska vara enligt produktval, medan parkmöbler och övriga sittplatser i parkområden kan variera. Projekteras i samråd med kommunen.

Parkmöbler ska vara tillgängliga för alla samt placeras så att skötsel kan utföras runt möblerna såsom gräsklippning, med mera. Papperskorg ska finnas i anslutning till parkmöblerna.

Mer informella sittplatser såsom murar, trappor, betongsittplatser ses som komplement till parksoffor och har inte samma krav på tillgänglighet.

Produktval

- Gång- och cykelvägar – LAPPSET, Scandinavia. Färg: grön. Med rygg- och armstöd.
- Centrum – BYARUM, Joy. Färg: oljad Mahogny samt HAGS, Sofiero. Färg: Barkbrun/Svart, med rygg- och armstöd.

Krav

- Fasta soffor och bänkar ska platsgjutas. I vissa fall godkänns infästning i mark och på betongunderlag.
- Sitthöjden ska vara 45 - 50 centimeter.
- Sitt- och ryggbrädor ska vara hållbara mot åverkan och lätta att byta ut.

4.15 – Papperskorgar

Allmänt

Papperskorgar ska vara lättåtkomliga för tömning. Papperskorgar ska placeras strategiskt och i första hand placeras i anslutning till sittplatser.

Produktval

- Centrum och samlingsplatser – HAGS, Rosen 40L. Färg: Svart.
- Övriga gång- och cykelvägar – Jansson & Partner, OTTO50, plåt. Färg: grön

4.16 – Markgaller

Allmänt

Markgaller till träd ska användas där träd står i hårdgjord yta.

Produktval

Centrum – JOM Markgaller, klassiskt.

4.17 – Stamskydd**Allmänt**

Stamskydd ska användas i samband med markgaller i hårdgjord yta.

Krav Standardfärg RAL 9005

4.18 – Informationstavla**Produktval**

Bestäms i överenskommelse med kommunen.